

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «МОГИЛІВ - ПОДІЛЬСЬКИЙ
ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Валентина КАЗЬМІР

ПРОГРАМА

з дисципліни «Українська мова»

для підготовчих курсів для вступників,

які вступають на основі базової середньої освіти здобуття освітньо-
професійного ступеня фахового молодшого бакалавра

Розглянуто та схвалено на

засіданні циклової комісії

гуманітарних дисциплін

та фізичного виховання

Протокол № 6 від 29.12.2025

Голова циклової комісії

 Павло ПОДУФАЛОВ

Програма підготовчих курсів з дисципліни «Українська мова» для вступників, які вступають для здобуття фахової передвищої освіти на основі БСО, розроблена на основі програми з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів, яка затверджена Типовою освітньою програмою для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженою з наказом МОН від 02.04.2021 № 406 (зі змінами згідно з наказом МОН від 03.07.2024 № 954)

Розробник: Ільєва Олена Петрівна – викладач української мови та літератури, викладач вищої категорії, методист

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Українська мова – державна мова України. Вона неоціненна національна святиня, скарбниця духовних надбань народу, запорука його подальшого культурного прогресу. Як навчальний предмет українська мова виконує важливі освітні функції. Головна функція рідної мови полягає у тому, що вона є засобом спілкування, пізнання нагромаджених людством культурних цінностей. Як форма вияву національної й особистісної свідомості вона є засобом самопізнання, саморозвитку і самореалізації людини. Вільне володіння мовою забезпечує реалізацію творчих можливостей абітурієнтів в усіх сферах життя.

Виходячи із суспільних і освітніх функцій української мови, основна мета її вивчення на підготовчих курсах полягає у формуванні національної свідомості, духовно багатого мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно користуватися засобами рідної мови в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Основним завданням підготовчих курсів є формування у слухачів ключових компетентностей:

1 Спілкування державною мовою – готовність (здатність) учнів засобами української мови успішно взаємодіяти у процесі розв’язання типових для віку життєвих проблем; сформоване ціннісне ставлення до мови свого народу, наявність досвіду послуговування державною мовою.

2 Спілкування іноземними мовами – готовність (здатність) реалізовувати різноманітні комунікативні наміри у широкому діапазоні особистісних, соціальних і культурних контекстів.

3 Математична грамотність – спроможність особистості застосовувати математичні вміння в реальному житті, працювати з числовою інформацією.

4 Компетентності у природничих науках і технологіях – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією відповідно до потреб, застосовувати ІКТ у навчанні й повсякденному житті, знаходити, опрацьовувати і систематизовувати інформацію); здатність бути відкритими до інновацій, реалізувати себе в мінливому технологічному, життєвому, навчальному й трудовому середовищі.

5 Інформаційно-комунікаційна компетентність – здатність (готовність) розуміти навколишнє інформаційне середовище, самостійно шукати, добирати й критично аналізувати необхідну інформацію, трансформувати, зберігати та транслювати її й діяти відповідно до своїх цілей і прийнятої в суспільстві комунікаційної етики.

6 Уміння вчитися протягом життя – здатність і внутрішня потреба самостійно здобувати знання і формувати вміння відповідно до поставлених цілей з метою самовдосконалення й самореалізації.

7 Соціальна і громадянська компетентності – усвідомлення громадянської повинності й відповідальності, здатність до реалізації громадянських прав і обов’язків.

8 Підприємницька компетентність – це інтегрована якість особистості, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, спроможності планувати, самоорганізовуватися й організувати підприємницьку діяльність, утілювати ідеї у сферу економічного життя, розв'язувати конфліктні ситуації, приймати рішення, брати на себе відповідальність, формувати моделі поведінки, необхідні для успішного розв'язання нагальних виробничих проблем.

9 Загальнокультурна – здатність учня усвідомлено сприймати надбання культури як цінність, аналізувати й оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати традиційні для культури українського народу методи самовиховання.

10 Екологічна грамотність і здорове життя – здатність розумно й раціонально користуватися природними ресурсами, усвідомлене ставлення до ролі довкілля для життя й здоров'я людини; готовність виявляти активну життєву позицію в питаннях захисту довкілля, дотримуватися здорового способу життя й пропагувати його.

Оскільки підготовчі курси спрямовані, у першу чергу, на закріплення письмових навичок майбутніх студентів, то головним завданням підготовчих курсів з української мови є систематизація й узагальнення базових орфоепічних, граматичних, лексичних, правописних, стилістичних умінь і навичок. Узагальнення знань з української мови має бути спрямоване на підвищення культури мовлення і рівня грамотності слухачів курсів.

Систематизація і поглиблення вивченого у школі проводиться вже на вищому рівні узагальнення. Заняття передбачають удосконалення основних мовних і мовленнєвих умінь і навичок. У програмі подано орієнтовний розподіл годин. Викладач має змогу вносити у нього свої корективи, не скорочуючи при цьому кількості годин.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ І УМІНЬ СЛУХАЧІВ КУРСІВ

Слухач курсів повинен знати:

- що таке мова, її функції, роль мови у формуванні і самовираженні особистості;
- що вивчають основні розділи науки про мову;
- основні орфоепічні, орфографічні, пунктуаційні правила;
- морфологічні ознаки та синтаксичну роль частин мови;
- загальні відомості про просте і складне речення, однорідні члени речення, речення із вставними словами, відомості про відокремлені та уточнюючі члени речення, пряму мову.

Слухач курсів повинен вміти:

- знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх, правильно писати слова з вивченими орфограмами, знаходити і виправляти орфографічні помилки;
- обґрунтовувати вживання розділових знаків за допомогою вивчених правил;
- правильно вживати у мовленні речення, різні за будовою та метою висловлювання;
- самостійно здобувати знання, працювати з навчальною літературою.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/н	Назва тем	Кількість годин
1.	Фонетика і графіка.	2
2.	Орфоепія і орфографія.	2
3.	Будова слова, словотвір і орфографія.	2
4.	Лексикологія і фразеологія.	2
5.	Морфологія і орфографія.	2
6.	Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	2
7.	Числівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	2
8.	Займенник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	2
9.	Дієслово як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	2
10.	Дієприкметник та дієприслівник як особливі форми дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	2
11.	Прислівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	2
12.	Службові частини мови	2
13.	Словосполучення і речення, члени речення. Тире між підметом та присудком	2
14.	Звертання, вставні слова та однорідні члени речення	2
15.	Розділові знаки при відокремлених членах речення	2
16.	Складне речення, складносурядне та складнопідрядне речення	2
17.	Безсполучникове речення, розділові знаки	2
18.	Пряма мова, цитати, діалог	2
Всього		36

ЗМІСТ

1. Фонетика і графіка

1. Звуки мови. Голосні і приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі.
2. Букви й інші графічні засоби. Український алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї, щ та буквосполучень дз, дзь, дж.

2. Орфоенія і орфографія

1. Склад. Наголос.
2. Ненаголошені голосні, їх вимова і позначення па письмі.
3. Вимова приголосних звуків та позначення їх на письмі. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних.
4. Найпоширеніші чергування голосних і приголосних звуків.
5. Орфограма. Орфографічна помилка. Принципи української орфографії.
6. Правила вживання апострофа, м'якого знака. Позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження.

3. Будова слова, словотвір і орфографія

1. Спільнокореневі слова і форми слова. Основа слова і закінчення змінних слів. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення.
2. Вимова і написання префіксів з- (зі-, с-), роз-, без-, пре-, при-, прі-. Змінювання і творення слів. Основні способи словотворення в українській мові. Зміни приголосних при творенні слів.
3. Правопис складних і складноскорочених слів.

4. Лексикологія і фразеологія

1. Поняття про лексику. Лексичне значення слова. Однозначні і багатозначні слова. Пряме і переносне значення слів.
2. Синоніми, антоніми, омоніми.
3. Загальноновживані слова. Діалектні та професійні слова. Стилістична диференціація української лексики. Запозичені слова.
4. Терміни. Застарілі слова. Неологізми.
5. Поняття про фразеологізми. Типи фразеологізмів. Джерела української фразеології. Фразеологізми в ролі членів речення.

5. Морфологія і орфографія

1. Поняття про самостійні та службові частини мови.
2. Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Назви істот і неістот, загальні і власні назви.
3. Рід, число, відмінок іменників. Відміни іменників. Невідмінювані іменники. Способи творення іменників.

4. Правопис відмінкових закінчень іменників.
5. Правопис найуживаніших суфіксів. Велика буква у власних назвах.
6. **Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль**
 1. Якісні, відносні та присвійні прикметники. Повні і короткі форми прикметників. Ступені порівняння прикметників, їх утворення. Відмінювання прикметників. Способи творення прикметників.
 2. Правопис відмінкових закінчень і найуживаніших суфіксів прикметників. Написання складних прикметників.
7. **Числівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль**
 1. Числівники кількісні (власне кількісні, неозначено-кількісні, дробові, збірні) і порядкові. Числівники прості, складні і складені.
 2. Відмінювання кількісних і порядкових числівників.
 3. Правопис числівників.
8. **Займенник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль**
 1. Розряди займенників. Відмінювання займенників.
 2. Правопис займенників.
9. **Дієслово як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль**
 1. Неозначена форма дієслова.
 2. Способи дієслова (дійсний, умовний, наказовий).
 3. Види дієслів (доконаний і недоконаний).
 4. Часи дієслів. Дієслова I і II дієвідмін. Особа і число. Безособові дієслова. Способи творення дієслів.
 5. Правопис дієслів.
10. **Дієприкметник та дієприслівник як особливі форми дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль**
 1. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот.
 2. Безособові дієслівні форми на -но, -то.
 3. Правопис дієприкметників.
 4. Прислівники недоконаного і доконаного виду, їх творення.
 5. Дієприслівниковий зворот.
 6. Правопис дієприслівників.

11. Прислівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль

1. Розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників. Способи їх творення.
2. Правопис прислівників.

12. Прийменник як службова частина мови

1. Непохідні і похідні прийменники.
2. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс.

13. Сполучник як службова частина мови

1. Сполучники сурядності і підрядності. Групи сполучників за будовою.
2. Правопис сполучників разом і окремо.

14. Частка як службова частина мови.

Формотворчі, словотворчі та модальні частки.

1. Написання часток.
2. Не і ні з різними частинами мови.
3. Вигук як частина мови.
4. Правопис вигуків.

15. Синтаксис і пунктуація

Словосполучення.

1. Будова і типи словосполучень за способом вираження головного слова.

Просте речення.

1. Види речень за метою висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні. Окличні речення.
2. Члени речення (підмет і присудок; додаток, означення, обставина), способи їх вираження та різновиди.
3. Прикладка як різновид означення. Порівняльний зворот.
4. Розділові знаки в кінні речення. Тире між підметом і присудком. Розділові знаки при прикладках і порівняльних зворотах.
5. Речення двоскладні і односкладні. Різновиди односкладних речень. Повні і неповні речення.

16. Розділові знаки в простому реченні

1. Тире в неповних реченнях.
2. Однорідні члени речення. Узагальнювальне слово при однорідних членах речення. Однорідні й неоднорідні означення.
3. Розділові знаки при однорідних членах речення.
4. Звертання і вставні слова (словосполучення, речення). Розділові знаки при них.
5. Відокремлені другорядні члени речення (в тому числі уточнювальні).
6. Розділові знаки при відокремлених членах.

17. Складне речення, його типи

1. Складносурядне речення.
2. Складнопідрядне речення із сполучниками і сполучними словами.
3. Основні види підрядних речень.
4. Складне речення з кількома підрядними.

18. Розділові знаки в складному реченні

Розділові знаки в складносурядному і складнопідрядному реченнях..

Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому реченні.

Складне речення з різними видами зв'язку, розділові знаки в ньому.

Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог.

Розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі.

Методи навчання: лекція, бесіда, проблемний виклад, ілюстрація, імітаційно-ігровий, виконання вправ, дослідження, самостійна робота, випереджувальні завдання. Поряд із традиційними методами навчання запропоновано інноваційні, які передбачають використання в освітньому процесі інформаційно-комунікаційних програмних засобів, зокрема:

- лекція-візуалізація;
- метод свідомого сприйняття навчальної інформації;
- метод взаємної відповідальності;
- метод віртуальної творчості;
- метод дидактичних асоціацій;
- спостереження – цілеспрямоване, безпосереднє і організоване сприйняття предметів і явищ.

Методи контролю. Поточний контроль знань слухачів підготовчих курсів з української мови має на меті перевірку рівня підготовленості слухача до виконання конкретної роботи. Форми поточного контролю – усне, письмове опитування, машинне і безмашинне тестування. Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів:

- поточного контролю знань;
- індивідуального завдання;
- проведення контрольних робіт.

Об'єктом оцінювання знань слухачів є програмний матеріал підготовчих курсів.

Поточне оцінювання – це процес встановлення рівня навчальних досягнень слухачів у оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками відповідно до вимог програми. Поточне оцінювання здійснюється у процесі вивчення теми. Його основними завданнями є встановлення й оцінювання рівнів розуміння й первинного засвоєння окремих елементів змісту теми,

встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь та навичок.

Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове і фронтальне опитування; виконання слухачами різних видів письмових робіт; взаємоконтроль слухачів у парах і групах; самоконтроль тощо. Для контрольної перевірки використовується написання диктанту.

Підсумковий контроль знань – усний залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ПІДГОТОВЧИХ КУРСАХ

Рівень	Бали	Критерії
Початковий вступник не виявляє знань більшої частини матеріалу, допускає суттєві помилки у формулюванні правил, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено вивченого їх матеріал; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови	1	Вступник володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, позначаються вступником окремими словами чи реченнями
	2	Вступник володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні
	3	Вступник володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
Середній Вступник виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає не в формулюванні викладає матеріал не досить повно і допускає помилки правил; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; викладає матеріал непослідовно і допускає у мовленнєвому оформленні відповіді	4	Вступник володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні
	5	Вступник володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину
	6	Вступник може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки
Достатній Вступник дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий але допускає деякі помилки,	7	Вступник здатний застосовувати матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень

які сам виправляє після зауважень поодинокі викладача. недоліки дає викладу матеріалу, у мовленнєвому оформленні усної відповіді	8	Вступник вміє порівнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача
	9	Вступник вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його виконує завдання в самостійно добирає на практиці; вільно стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу
<p style="text-align: center;">Високий</p> <p>Вступник ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту обґрунтовує свої думки; застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно дібрані; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови</p>	10	Вступник виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем
	11	Вступник вільно висловлює відчуття, визначає програму пізнавальної діяльності, самостійно різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності. Використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях
	12	Вступник виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Авраменко О. Українська мова: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл./ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2017.
2. Авраменко О.М. Довідник з української мови. - К.: Грамота, 2019,
3. Авраменко О., Тищенко О. Українська мова. Правопис у таблицях, тестові завдання.
4. Посібник для підготовки до ДПА і ЗНО, - К.; Грамота, 2018, -192 с.
5. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів.- К.: Освіта України, 2018.
6. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 6 класу. - К.: Зодіак - Еко,2018.
7. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 7 класу. - К.: Зодіак - Еко,2018.
8. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 8 класу. - К.; Зодіак - Еко,2018.
9. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Українська мова; Підручник для 9 класу. - К.; Зодіак -Еко, 2018.
10. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова: Підручник для 9 класу. - К.: Генеза, 2018.
11. Пентилюк М., Гайдаєнко І. та ін. Рідна мова: Підручник для 8 класу. - К.: Освіта,2018.
12. Пентилюк М., Гайдаєнко І. та ін. Українська мова. Підручник для 9 класу. - К.: Освіта, 2009.
13. Українська мова та література: Довідник.Завдання в тестовій формі: 1Ч./ Авраменко Олександр. Марія Блажко.- Київ: Грамота, 2021.-496с.

Додаткова:

1. Авраменко О.М. 100 експрес-уроків української. Київ : Книголав, 2016. 192 с.
2. Блажко М., Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Київ : Грамота, 2020. 224с.
3. Радишевська М. Новий довідник. Українська мова. Київ : Рідна мова, 2020.448с.
4. Українська мова у визначеннях, таблицях і схемах. 5-11 класи. Харків : Вид-во«Ранок», 2020. 128 с.

Електронні джерела:

1. Український правопис: затвердила Українська національна комісія з питань правопису (протокол № 5 від 22 жовтня 2018 р.)] / Національна академія наук України. - Київ: Наукова думка, 2019. - 392 сторінки <http://www.inmo.org.ua/news/>
2. «Мова -ДНК нації». URL: <https://ukr-mova.in.ua/>.
3. Офіційний сайт української мови. URL: <http://ukrainskamova.com/>.
4. Тренажер з правопису української мови. URL: <https://webpen.com.ua/>.